

Pravda „nepředmětná“ / „Nepředmětná“ skutečnost (pravda)

Principiálně je třeba lišit pojetí „pravdy“ jako ryze nepředmětné skutečnosti a „pravdu“ určitého tvrzení, určité koncepce, určité teorie, určitého myslitele apod. V tomto druhém případě jde spíše jen o míru pravdivosti či ještě lépe o prvek pravdy, který je třeba ještě nějak vyhledat (bez toho pro nás zůstanou prvek pravdivosti i nepravdivosti či nepravdy nerozlišeny a neodděleny). Tak jako je možno nějakou skladbu zahrát vynikajícím způsobem, ale také fušersky (a mezi tou obojí krajností je spousta způsobů přechodných), tak je možno myšlenkově (filosoficky), tj. myšlenkou uchopit a pak slovy formulovat pravdu (vždy ovšem v konkrétní situaci a ve spojení s konkrétním subjektem nebo konkrétními subjekty) vždy buď lépe nebo hůře. A my se musíme vždy znovu pokoušet od sebe odlišit nedostatek myšlenkových a formulačních prostředků od toho, k čemu jejich autor mířil a jak se jimi pokoušel „dát slovo“ pravdě samé (tedy „ryzí“ a nepředmětné). A tato „pravda sama“ nemůže být ani ztotožněna se žádnou formulací ani se žádným myšlenkovým uchopením, ale zejména ani se žádnou „transcendentálií“, nadčasově platnou a bytostně neměnnou normou, stejnou pro všechny situace a pro všechny subjekty. Tady má obrovský význam po mnoho staletí trvající a vždy znovu oživující teologická diskuse o tzv. inkarnačním principu. Pravda (tj. pravda sama, tzv. „ryzí“) platí naprosto a také jedinečně: je zaměřena do určité situace a na určitý subjekt a jeho situovanost; to však znamená, že sama není vůbec neměnná, nýbrž že se jakoby „aktivně“ vyjevuje, a to tím, že přichází na určité místo a v určitou chvíli, a to právě „personálně“ jedinečným způsobem adresně. Tím vůbec není její platnost relativizována, ale je tím charakterizován a zvláštní povaha nepředmětné skutečnosti. Pod vlivem řecké pojmovosti byla „inkarnace“ zbavena své událostnosti a dynamičnosti a stalo se z ní „factum“; a na obranu proti naprostému zpředmětnění se o to víc vyzdvihl „personální“ resp. „subjektní“ charakter boží. To však znamenalo jen jinou podobu ne-li popření, tedy alespoň oslabení „jinakosti“ boží. Zde platí, že nevím, zda Bůh je subjekt a zda je osobnost (persona), a pokud ano, jaké je ona jinakost jeho „subjektu“ resp. jeho „osobnosti“. Vidím v tom nalomení a narušení onoho zásadního důrazu na pravou „jinakost“ a tím tak na pravou povahu „inkarnace“. A právě toho se můžeme vyvarovat, kdy budeme dávat přednost slovu „pravda“. A pak je námitka, že pravda je „neosobní“, stejně plytká jako tvrzení, že „bůh“ je „osobnostní“.

(Písek, 121226-1.)